

JOANNA PYTLOWSKA-BAJAK
MUZEUM MIEJSKIE W WADOWICACH

PRZYKŁADY ZNAKOWANIA KSIĄŻEK W ZBIORACH MUZEUM MIEJSKIEGO W WADOWICACH

Funkcjonujące w 2. połowie XIX w. i w okresie międzywojennym liczne wadowickie wypożyczalnie i biblioteki obfitowały w różnorodność książek i tytułów wydawniczych. W zbiorach Muzeum Miejskiego w Wadowicach znajduje się sporo egzemplarzy ze stemplami tych wypożyczalni. Pieczętki biblioteczne odbijane były w bardzo różnych miejscach książki. Najczęściej umieszczano je na kartach tytułowych od strony lica lub odwrocie, na ostatniej stronie, a często na innej w środku bloku, dodatkowo na tablicach ilustracyjnych, szczególnie na mapach lub cennych grafikach. Pieczętki częściej mają charakter opisowy, choć zdarzają się także wzbogacone o elementy np. godła, herbu lub symbolu. Niekiedy pieczętki bywają anulowane w momencie selekcji zbiorów i przeznaczania jakiejś ich części do obrotu księgarskiego lub do innych bibliotek. Wówczas używa się dodatkowych pieczętek z napisem typu „Wycofano ze zbiorów...” lub „skasowane” krzyżem ukośnym. Czasami egzemplarze dodatkowo opieczętowane są formułą: „Uprasza się nie niszczyć książek”.

Biblioteki wadowickie działały przy szkołach, instytucjach i stowarzyszeniach. Swoje wypożyczalnie mieli również żołnierze 12 pp. Podobny sposób znakowania książek stosowały rodzime wydawnictwa. Drukarze przybijali pieczęcie wskazujące, z jakiej drukarni czy księgarni pochodzi dany egzemplarz.

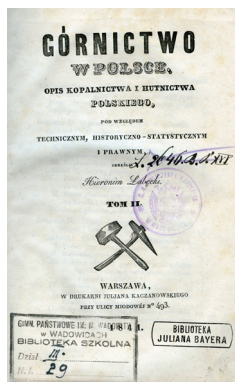
Archiwalne książki opatrzone są również odręcznymi zapiskami proweniencyjnymi właścicieli – którzy w ten sposób informują o przynależności książki do konkretnego prywatnego bądź publicznego księgozbioru – wykonywanymi zwykle atramentem, rzadziej kredką lub ołówkiem, bezpośrednio na kartkach książki. Umieszczano je w różnych miejscach, zazwyczaj na karcie tytułowej, w formie inicjałów z zaznaczeniem, w której klasie w szkole właściciel korzystał np. z podręcznika.

W zbiorach muzeum znajduje się również liczny księgozbiór opatrzone pieczęciami instytucji spoza miasta, a nawet regionu. Jego wykaz również został ujęty w poniższym zestawieniu.

Wykaz pieczęci bibliotecznych z książek znajdujących się w archiwum Muzeum Miejskiego w Wadowicach.

Biblioteki szkolne:

1. Prywatne Gimnazjum Męskie OO. Karmelitów Bosych w Wadowicach, okres międzywojenny, fioletowy tusz, okrągła, w owalu napis: PRYWATNE GIMNAZJUM MĘSKIE OO. KARMELITÓW BOSYCH, pośrodku W WADOWICACH.
2. Gimnazjum Państwowe im. M. Wadowity w Wadowicach. Biblioteka szkolna, okres międzywojenny, tusz czarny, ramka prostokątna z napisem GIMNAZJUM PAŃSTWOWE IM. M. WADOWITY W WADOWICACH. BIBLIOTEKA SZKOLNA, Dział: ... N.I
3. C. K. Biblioteka Gimnazjalna w Wadowicach, 2. połowa XIX w. (do 1918 r.), tusz fioletowy, kształt okrągły, w otoku napis: C. K. BIBLIOTEKA GIMNAZJALNA W WADOWICACH, pośrodku godło Austro-Węgier.
4. Zarząd Szkoły im. M. Konopnickiej w Wadowicach, 1. połowa XX w., fioletowy tusz, prostokątna, bez obramienia, napis: ZARZĄD SZKOŁY 7.kl.im. M. Konopnickiej w Wadowicach.
5. Czytelnia uczniów gimnazjalnych w Wadowicach, okres międzywojenny, fioletowy tusz, owalna, w ozdobnej otoce napis: Czytelnia uczniów w Wadowicach, pośrodku napis: gimnazjalnych.
6. Spółdzielnia Uczniów Gimnazjum „Świt” w Wadowicach, okres międzywojenny, fioletowy tusz, owalna, w otoku napis: SPÓŁDZIELNIA UCZ. GIMN. w Wadowicach pośrodku: „ŚWIT”.
7. Biblioteka Gimnazjalna w Wadowicach, I połowa XX w., czerwony tusz, okrągła, w otoku BIBLIOTEKA GIMNAZJALNA W WADOWICACH, pośrodku miejsce na numer inwentarzowy.
8. I. Publiczna Szkoła w Wadowicach, okres międzywojenny, czerwony tusz, prostokątna, bez obramienia, napis: I. PUBLICZNA SZKOŁA ZAWODOWA DOKSZTAŁCAJĄCA w WADOWICACH.
9. Biblioteka Uczniów Gimnazjalnych w Wadowicach, początek XX wieku (1926 r.), czerwony i fioletowy tusz,

owalna, w otoku napis: BIBLIOTEKA UCZNIÓW GIMNAZJALNYCH, pośrodku: W WADOWICACH, dodatkowo opatrzona ozdobnym znakiem Gimnazjum składającym się z inicjałów GA zwieńczonych u góry koroną lub otoczonych wieńcem laurowym.

10. Dyrekcja Prywatnego Gimnazjum Żeńskiego im. Michaliny Mościckiej w Wadowicach, okres międzywojenny, fioletowy tusz, prostokątna, bez obramienia, napis: DYREKCJA PRYW.GIM. ŻEŃSKIEGO IM. MICHALINY MOŚCICIEJ W WADOWICACH.
11. Inpektor Szkolny, 1. połowa XX w., czerwony tusz, prostokątna, bez obramienia, napis: INSPEKTOR SZKOLNY w Wadowicach.

Biblioteki organizacji i stowarzyszeń:

1. Akcja Katolicka, okres międzywojenny, fioletowy tusz, okrągła, w otoku napis: AKCJA KATOLICKA W PARAFII WADOWICE, pośrodku wizerunek św. Wojciecha, patrona organizacji.
2. Drużyna Skautowa w Wadowicach, przełom XIX i XX w., fioletowy tusz, owalna, w otoku napis: I. Dr. Skautowa im. St. Żółkiewskiego, pośrodku napis: WADOWICE.
3. Towarzystwo Szkoły Ludowej, I połowa XX w., czerwony tusz, owalna, w otoku napis: Centrala Biblioteczna w Wadowicach, pośrodku napis: T.S.L. i numer inwentarzowy.
4. Z księgozbioru wypożyczalni Koła Wadowickiego Towarzystwa Szkoły Ludowej im. Stanisława Staszica, 2. połowa XX w., fioletowy tusz, pieczęć prostokątna, bez obramienia, napis: Z księgozbioru wypożyczalni Koła Wadowickiego T.S.L. im. Stanisława Staszica.
5. Biblioteka Towarzystwa Szkoły Ludowej w Wadowicach, okres międzywojenny, czerwony tusz, owalna, w otoku napis: Centrala Biblioteczna w Wadowicach, pośrodku napis: T.S.L.
6. Collegium Marianum, Księża Pallotyni, okres międzywojenny, fioletowy tusz, okrągła, w owalu napis: COLLEGIUM MARIANUM WADOWICE-KOPIEC, Stowarzyszenie Apostolstwa Katolickiego, obok pieczęci numer inwentarzowy.
7. Wypożyczalnia Książek „Kultura” Wadowice, okres międzywojenny, czerwony tusz, prostokątna w ramce, w środku napis: Wypożyczalnia Książek „KULTURA” Wadowice pl. M. Piłsudskiego 19, obok pieczęci ozdobne inicjały WS.
8. Wypożyczalnia Książek „Kultura” Wadowice, okres międzywojenny, fioletowy tusz, prostokątna bez obra-

mienia, w środku napis: Wypożyczalnia Książek „KULTURA” Wadowice, Rynek L.10.

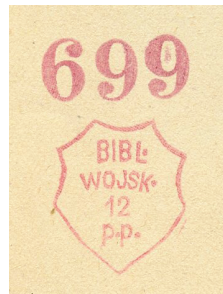

9. Biblioteka Powiatowa w Wadowicach, okres międzywojenny, fioletowy tusz, owalna, w otocze napis Biblioteka Powiatowa Wadowice, pośrodku: Nr inw. 2388.
10. Bursa w Wadowicach, 1. połowa XX w., fioletowe i czerwone tusze, owalna, w otoku napis: BURSA w Wadowicach, pośrodku napis: im. „STEF. BATOREGO”.
11. Biblioteka Nr 618 Zjednoczonej Czytelni Mieszczańskiej w Wadowicach, przełom XIX i XX w., czarny tusz lub fioletowy, owalna, w otoku napis: Biblioteka w Wadowicach, pośrodku napis: No... Zjednocz. Czytelni Mieszczańskiej.
12. Koło Mieszczańskie w Wadowicach, okres międzywojenny, fioletowy tusz, owalna, w otoku napis: KOŁO MIESZCZAŃSKIE w WADOWICACH.
13. Biblioteka Okręgowa w Wadowicach, przełom XIX i XX w., fioletowy tusz, okrągła, w owalu napis: BIBLIOTEKA OKRĘGOWA W WADOWICACH, pośrodku godło Austro-Węgier.
14. Biblioteka Koła Ministrantów w Wadowicach, okres międzywojenny, czerwony tusz, prostokątna w formie ramki, trójdzielna, od góry napis: Biblioteka Koła Ministrantów im. św. Stan. Kostki, Nr... Dz... WADOWICE.
15. Biblioteka Funkcjonariuszy Policji Państwowej na Powiat Wadowice, okres międzywojenny, czerwony tusz, prostokątna bez obramienia, napis: BIBLIOTEKA FUNKCJONARIUSZY POLICJI PAŃSTWOWEJ NA POWIAT WADOWICE.
16. Biblioteka Sodalicji Pań, okres międzywojenny, fioletowy tusz, kalka, prostokątna, bez obramienia, napis BIBLIOTEKA Sodalicji Pań WADOWICE.
17. Biblioteka Czytelni Żydowskiej w Wadowicach, 1. połowa XX w., tusz czerwony podłużna bez ramki, napis: BIBLIOTEKA CZYTELNI ŻYDOWSKIEJ w Wadowicach, zwięziona Gwiazdą Dawida, dodatkowa pieczętka „Uprasza się nie niszczyć książek”, tusz czerwony.
17. Biblioteka Akcji Katolickiej w Wadowicach, fioletowy tusz, okres międzywojenny, okrągła, w otoku napis: AKCJA KATOLICKA W PARAFII WADOWICE, pośrodku krzyż.

Biblioteki wojskowe:

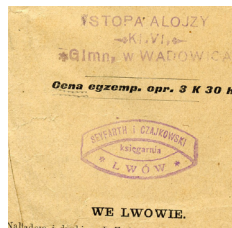
1. Kasyno Podoficerów Zawodowych 12 pp Wadowice, okres międzywojenny, fioletowy tusz, kalka, prostokątna, bez obramienia, napis: Kasyno Podoficerów Zawodowych 12 p.p. WADOWICE.
2. Kasyno chorążych i podoficerów zawodowych 12 pp, okres międzywojenny, fioletowy tusz, kalka, prostokątna, bez obramienia, napis: Kasyno chor. I podof. zawodowych 12 p.p.
3. Biblioteka Wojskowa 12 pp, okres międzywojenny, czerwony tusz, pieczęć w kształcie tarczy z napisem pośrodku: BIBL.WOJSK.12 p.p., nad tarczą numer inw. 699.
4. Biblioteka Oficerska 12 pp w Wadowicach, okres międzywojenny, fioletowy tusz, prostokątna, bez obramienia, napis: BIBLIOTEKA OFICERSKA 12.P.P. w WADOWICACH.
5. Biblioteka 56 austriackiego pułku piechoty stacjonującego w Wadowicach – pieczęć w j. niemieckim: Bibliothek des 56 ten Lin. Infnt Regmt.

Biblioteki prywatne:

1. Dr Tadeusz Decowski, okres międzywojenny, czerwony tusz, prostokątna, napis: Dr. TADEUSZ DECOWSKI Wiceprezes Sądu okręgowego.
2. Tomasz Filip, 1. połowa XX w., czarny tusz, prostokątna, bez obramienia, napis: EXLIBRIS T.M. FILIP WADOWICE.
3. Biblioteka Juliana Bayera, 1. połowa XIX w., tusz czarny, ramka podłużna zaokrąglona w narożnikach, pośrodku napis: Biblioteka Juliana Bayera.
4. Księgozbiór Jerzego Esmanowskiego, przełom XIX i XX w., niebieski tusz, owalna, w otoku napis: KSIĘGOZBIÓR JERZEGO ESMANOWSKIEGO, pośrodku miejsce na numer inwentarzowy.
5. Dr Ignacy Wielgus z Zatora, przyp. przełom XIX i XX w., fioletowy tusz, kalka, prostokątna, bez obramienia, napis: Dr IGNACY WIELGUS ADWOKAT KRAJOWY W ZATORZE.
6. Lekarz Henryk Weber, okres międzywojenny, czerwony tusz, prostokątna, bez obramienia, napis: WSZECH NAUK LEKARSKICH Dr. HENRYK WEBER WADOWICE, 3go Maja.

7. Tadeusz Lambert, okres międzywojenny, czerwony tusz
Porucznik Tadeusz Lambert.
8. Stopa Alojzy, przełom XIX i XX w. fioletowy tusz, prostokątna, bez obramienia, napis: STOPA ALOJZY KL. VI GIMN. w WADOWICACH.
9. Michał Duszyński, okres międzywojenny, czerwony tusz, prostokątna bez obramienia, napis: Michał Duszyński Rzeźnik i Masarz, Wadowice, Plac Kościuszki 7.
10. Lekarz Samuel Taub, okres międzywojenny, czarny tusz, prostokątna, bez obramienia, napis: Wszech Nauk Lekarskich Dr S. TAUB Wadowice, u. 3 Maja 2, Telefon Nr 61.
11. Cebrzynski, pieczęć fioletowy tusz, 1. połowa XX w.
12. Biblioteka Domowa Kazimierza Jaworskiego, okres międzywojenny, owalna, fioletowy tusz, w otoku napis: BIBLIOTEKA DOMOWA KAZIMIERZ JAWORSKI, pośrodku No...

Biblioteki drukarni i wydawnictw:

1. Księgarnia Franciszka Foltina, okres międzywojenny, fioletowy tusz, kalka, prostokątna, bez obramienia, napis: fioletowy tusz, owalna, w otoku napis: FR. FOLTIN Wadowice, pośrodku napis KSIĘGARNIA.
2. Drukarnia i Księgarnia Franciszka Foltina w Wadowicach, okres międzywojenny, czerwony tusz, prostokątna, bez obramienia, napis: DRUKARNIA I KSIĘGARNIA FR.FOLTIN w WADOWICACH.
3. Franciszek Foltin, Księgarnia, Wadowice, pieczęć owalna, w otoku napis FR. FOLTIN WADOWICE, pośrodku napis: KSIĘGARNIA, fioletowy tusz, 1925 r.
4. Franciszek Foltin, Księgarnia, Wadowice, przełom XIX i XX w., niebieski tusz, pieczęć prostokątna, w podwójnej ramce, napis: FR. FOLTIN KSIĘGARNIA WADOWICE, mały format: 1,6 x 0,9 cm.
5. Franciszek Cierpiałek, Księgarnia, Wadowice, ok. 1946 r., fioletowy tusz, owalna, w otoku napis FR. CIERPIAŁEK WADOWICE, pośrodku napis: Księgarnia.
6. Księgarnia Franciszka Cierpiałka, okres powojenny, ok. 1946 r., fioletowy tusz, prostokątna, bez obramienia, napis: KSIĘGARNIA CZASOPISMA ARTYKUŁY BIUROWE FRANCISZEK CIERPIAŁEK WADOWICE, MICKIEWICZA 4.
7. W. Mruczek Introligator, 1. połowa XX w., fioletowy tusz, prostokątna, bez obramienia, napis: W. Mruczek INTROLIGATOR Wadowice, Krakowska 16.

Z innych miejscowości:

1. Stanisław Świątnicki w Krośnie, 2. połowa XIX w., niebieski tusz, owalna, bez ramki, w otoku napis: STANISŁAW ŚWIĘTNICKI W KROŚNIE, pośrodku: Handel towarów galanteryjnych i papierowych oraz Sprzedaż książek szkolnych.
2. Biblioteka [...]owcy M. ul. KR. Jadwigi N 53.
3. Biblioteka Uczniów Gimnazjalnych w Andrychowie, okres międzywojenny, czerwony tusz, owalna, z napisem w otoku: Biblioteka Uczniów Gimnazjalnych w Andrychowie, pośrodku przestrzeń na nr inwentarzowy.
4. Księgarnia we Lwowie przełom XIX i XX w., fioletowy tusz, owalna, w otoku napis: SEYFARTH I CZAJKOWSKI LWÓW, pośrodku: księgarnia.
5. Centrala Kolejowa w Przemyślu, okres międzywojenny, fioletowy tusz, okrągła, w otoku napis: CENTRALA KOLEJOWA W PRZEMYŚLU, pośrodku: uskrzydłone koło – symbol kolejnictwa.
6. Biblioteka Publiczna Towarzystwa Szkoły Ludowej w Krakowie, 1. połowa XX w., fioletowy tusz, kalka, okrągła, w owalu napis: BIBLIOTEKA PUBLICZNA T.S.L. w Krakowie, pośrodku T.S.L.
7. Biblioteka Chrześcijańskiego Zjednoczenia Zawodowego w Andrychowie, II połowa XX w., czerwony tusz, okrągła, w otoku napis: Biblioteka Chrześcijańskiego Zjednoczenia Zawodowego, pośrodku napis: w Andrychowie.
8. Szkoła Ludowa w Zawoi, 2. połowa XIX w., czarny tusz, okrągła, w otoku napis: SZKOŁA W ZAWOI, pośrodku napis: LUDOWA.
9. Państwowa Szkoła Stolarska w Kalwarii Zebrzydowskiej, okres międzywojenny, czerwony tusz, okrągła, w otoku napis: Państw. Szkoła Stolarska w Kalwarii Zebrzyd., pośrodku godło II Rzeczypospolitej.
10. Ludowa Szkoła Pospolita w Suchy, II połowa XIX w., fioletowy tusz, w otoku napis: Ludowa Szkoła Pospolita w Suchy.
11. C.K. Sąd Powiatowy w Kalwarii, początek XX w., czarny tusz, okrągła, w owalu napis: C.K. SĄD POWIATOWY W KALWARII, pośrodku godło Austro-Węgier.
12. Sąd Grodzki w Kalwarii, praw. okres powojenny, czarny tusz, okrągła, w otoku napis: SĄD POWIATOWY W KALWARII, pośrodku godło PRL.
13. Sąd Powiatowy w Kalwarii, okres międzywojenny, okrągła, w otoku napis: SĄD POWIATOWY w Kalwarii Zebrzydowskiej, pośrodku godło II Rzeczypospolitej.
14. Bractwo wstrzemięźliwości w Rzeszowie, lata 30. XX w., fioletowy tusz, okrągła, w otoku napis: BRACTWO WSTRZEMIĘŻLIWOŚCI, pośrodku napis: w Rzeszowie.
15. Centralna Biblioteka Sejmiku Hrubieszowskiego, okres międzywojenny, czerwony tusz, owalna, w otoku napis: CENTRALNA BIBLIOTEKA SEJMIKU HRUBIE-SZOWSKIEGO, pośrodku nr. inw...

16. Centralna Biblioteka Nauczycielska O.S.N. Kraków, okres międzywojenny, fioletowy tusz, owalna, w otoku napis: Centralna Biblioteka Nauczycielska O.S.N. Kraków, pośrodku orzeł w koronie.
17. Dyrekcja szkoły wydziałowej z Krakowa, okres międzywojenny, niebieski tusz, prostokątna, bez obramienia, napis: Dyrekcja szkoły wydziałowej męskiej im. św. Floryana w Krakowie.
18. Księgozbiór Wydziału Budowlanego Zarządu Miejskiego Stołecznego Królewskiego Miasta Krakowa, fioletowy tusz, prostokątna, bez obramienia, napis: KSIĘGOZBIÓR WYDZ.BUDOWLANEGO ZARZĄDU MIEJSKIEGO Stoł. Król. M. KRAKOWA.

Przykładowe odręczne zapiski proweniencyjne:

1. Franciszek Foltin, II klasa gimnazjum, granatowy tusz, 1. połowa XX w.,
2. Czesław Rajcki, kl. II gim.,
3. St. Olbrycht, niebieski tusz, przełom XIX i XX w.,
4. Rajski Czesław, kl. IV gim.,
5. Maszlankówna 1927 r., granatowy tusz, okres międzywojenny,
6. Zofia Maszlankówna, Wadowice 1928 r., granatowy tusz,
7. Romanski, L.p.296, granatowy tusz, okres międzywojenny.